ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Εἶδος ἀναπηρίας τὰ ταλέντα ποὺ ἐκδηλώνουν τὰ παιδιά-θαύματα

ΑΝΑΓΚΗ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ. (Ἰδ. Ὑπ.). Πρὶν συμπληρώσει τοὺς ἕξι μῆνες τῆς ζωῆς του, ὁ Κὰμ Χάντερ ἄρχισε νὰ μιλᾶ, σχηματίζοντας ὁλοκληρωμένες προτάσεις. Σὲ ἡλικία 3 χρονῶν εἶχε μάθει κιόλας νὰ διαβάζει. Στὰ ἑφτά του χρόνια, παρακολουθοῦσε μαθήματα γυμνασίου. Σήμερα εἶναι δευτεροετὴς φοιτητής, στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Μίτσιγκαν καὶ εἶναι μόλις 12 χρονῶν...

Ὁ Κὰμ Χάντερ εἶναι ἕνας ἀπὸ τὰ 2 ἑκατομμύρια τῶν προικισμένων μὲ ἐξαιρετικὴ ἐξυπνάδα καὶ ταλέντα ἀνήλικων Ἀμερικανῶν. Τὰ παιδιὰ αὐτὰ δὲν εἶναι μόνο διάνοιες, ἀλλὰ προικισμένα μὲ ἕνα σωρὸ χαρίσματα, ὅπως τρομερὴ εὐκολία στὴν ἐκμάθηση ξένων γλωσσῶν, στὴ λύση περίπλοκων μαθηματικῶν προβλημάτων, στὴ σύνθεση κλασσικῆς μουσικῆς, στὸ ζωγραφικὸ ταλέντο.

«Προέρχονται ἀπὸ ὅλες τὶς κοινωνικὲς τάξεις καὶ τὶς φυλὲς καὶ εἶναι καὶ τῶν δύο φύλων», λέει ὁ δρ. Χάρολντ Λάϊον, πρώην διευθυντὴς τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Ὑπηρεσίας προικισμένων καὶ ταλαντούχων παιδιῶν.

«Εἶναι οἱ Μπετόβεν, οἱ Νιοῦτον, οἱ Τζέφφερσον καὶ οἱ Πικάσσο τοῦ μέλλοντος. Ἀλλά, ὅπως ὅλες οἱ μειονότητες, χρειάζονται καὶ αὐτὰ βοήθεια».

Μέχρι πρόσφατα, ἡ πολιτεία, δὲν ἔπαιρνε καμιὰ μέριμνα γιὰ τὰ προικισμένα παιδιά, γιατὶ ἐπικρατοῦσε ἡ ἄποψη «ὅτι θὰ τὰ κατάφερναν μόνα τους». Πόσα, ὅμως, ταλαντοῦχα παιδιά, ποὺ οἱ γονεῖς τους δὲν διέθεταν τὰ ἀπαραίτητα χρήματα γιὰ ἕνα εἰδικὸ ἰδιωτικὸ σχολεῖο, δὲν τὰ κατάφεραν. Ὁρισμένα ἀποκαρδιωμένα ἀπὸ τὴ ρουτίνα τοῦ σχολείου, ἀρχίζουν νὰ παραμελοῦν τὴ μόρφωσή τους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μὴν ἐκπληρώνουν τὶς προσδοκίες ποὺ στήριξαν στὴ μεγαλοφυΐα τους. Ἄλλα, ἐκδηλώνουν ψυχικὲς καὶ συναισθηματικὲς διαταραχές, ἀπὸ τὶς πιέσεις τῶν γονιῶν καὶ τῶν δασκάλων καὶ ἀπὸ τὴ μνησικακία τῶν συμμαθητῶν τους. Καὶ ἄλλα πηγαίνουν σὲ σχολεῖα ποὺ δὲν ἀναγνωρίζουν τὸ ταλέντο τους, ἢ στὴ χειρότερη περίπτωση, ποὺ τὰ χαρίσματά τους θεωροῦνται σὰν ἕνα ἐνοχλητικὸ χαρακτηριστικό, ποὺ πρέπει νὰ ἐξαφανιστεῖ στὸ ὄνομα τῆς τάξης καὶ τοῦ φυσιολογικοῦ.

Τὰ τελευταῖα, ὅμως, χρόνια, ἡ πολιτεία ἄρχισε νὰ ἀναγνωρίζει τὴ σπουδαιότητα ἀλλὰ καὶ τὶς ἰδιαίτερες ἀνάγκες τῶν προικισμένων παιδιῶν. Τὸ 1972 τὸ Κογκρέσσο ἵδρυσε τὴν Ὁμοσπονδιακὴ Ὑπηρεσία προικισμένων καὶ ταλαντούχων παιδιῶν, μὲ σκοπὸ νὰ ἐντοπίζει καὶ νὰ ὑποβοηθεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν πολλὰ ὑποσχόμενων παιδιῶν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Σὲ ὅλες τὶς ἀμερικανικὲς πολιτεῖες ὑπάρχουν εἰδικὰ προγράμματα γιὰ προικισμένα παιδιὰ στὰ δημόσια σχολεῖα.

Ἀλλά, καὶ οἱ παιδαγωγοὶ καὶ οἱ ψυχολόγοι ἔχουν στρέψει τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ ἐνδιαφέρον τους στὰ προικισμένα παιδιὰ καὶ τονίζουν ὅτι ἂν δὲν τοὺς δοθεῖ ἡ ἰδιαίτερη προσοχὴ ποὺ χρειάζονται οἱ ἱκανότητές τους δὲν θ' ἀναπτυχθοῦν.

«Δὲν εἴχαμε συνειδητοποιήσει, ὅτι τὰ ταλέντα ποὺ ἐκδηλώνουν τὰ προικισμένα παιδιὰ εἶναι ἕνα εἶδος ἀναπηρίας. Τὰ ταλαντοῦχα παιδιὰ χρειάζονται ἕνα εἰδικὰ προσαρμοσμένο στὶς ἀνάγκες τους σχολικὸ σύστημα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὰ κωφάλαλα παιδιά», λέει ὁ Τέντ Ρίφκιν, γυμνασιάρχης σ' ἕνα σχολεῖο τῆς Νέας Ὑόρκης.

Τὰ προικισμένα παιδιὰ ἀντιμετωπίζουν ἔντονα τὸ πρόβλημα τῆς μοναξιᾶς, γιατὶ ἀπομονώνονται ἀπὸ τοὺς συμμαθητές τους, ἀκριβῶς ἐπειδὴ εἶναι «διαφορετικά». Πρόσφατες ἔρευνες ἀπέδειξαν ὅτι τὰ προικισμένα παιδιὰ νιώθουν τέτοια ἀλλοτρίωση ἀπὸ τὴν ἰδιαιτερότητά τους, καὶ τόση ἀνία ἀπὸ τὸ κανονικὸ σχολικὸ πρόγραμμα, ποὺ στρέφονται στὸ ἄλλο ἄκρο. Ψυχιατρικὲς μελέτες στὰ γκέττο τῶν ἀμερικανικῶν μεγαλουπόλεων, ἀπέδειξαν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς νεαροὺς ἀρχηγοὺς συμμοριῶν, ἦταν προικισμένα παιδιά, ποὺ — ἀπογοητευμένα ἀπὸ τὸ σχολεῖο — διοχέτευσαν ὅλα τὰ χαρίσματά τους στὴν ἀντικοινωνικὴ συμπεριφορά.

Στὴ Βοστώνη, π.χ. ἕνα ἐξαιρετικὰ προικισμένο παιδί, κατέξε νὰ γίνει ἕνας μεγαλοφυὴς ἔμπορος ναρκωτικῶν. «Ἂν ἡ κοινωνία δὲν δώσει σ' αὐτὰ τὰ παιδιὰ ἕνα κανάλι γιὰ νὰ διοχετεύσουν τὸ ταλέντο τους, θὰ βροῦν μόνα τους, καὶ τὶς περισσότερες φορὲς θὰ μεταβληθοῦν σὰ χειρότερα ἀνθρώπινα δείγματα ποὺ ἔχει νὰ ἐπιδείξει τὸ κοινωνικό μας σύστημα», ὑπογραμμίζει ὁ παιδοψυχίατρος Σέπαρντ Τζινάντες.

Πολλοὶ ψυχίατροι ὑποστηρίζουν ὅτι τὰ προικισμένα παιδιὰ θὰ πρέπει νὰ παρακολουθοῦν εἰδικὰ σχολεῖα, ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο γιὰ ταλαντούχους μαθητές, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν τὸ συναίσθημα ὅτι εἶναι μόνον αὐτοὶ διαφορετικοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Μέχρι σήμερα, ὑπάρχουν μόνο ἰδιωτικὰ σχολεῖα εἰδικὰ γιὰ ποικισμένα παιδιά. Ἕνα τέτοιο πρότυπο σχολεῖο λειτουργεῖ στὸ Ντητρόϊτ, ὅπου φοιτοῦν 500 προικισμένοι μαθητές.

«Χρόνια ὁλόκληρα, παραμελούσαμε ἐντελῶς τὶς διάνοιες αὐτῆς τῆς χώρας, ἐνῶ δαπανούσαμε τεράστια ποσὰ γιὰ τοὺς ἀνάπηρους καὶ τὶς μετριότητες», λέει ὁ Στάνλεϋ Μπόσγουωρθ, διευθυντὴς ἑνὸς Γυμνασίου τῆς Οὐάσιγκτων. «Δὲν ὑποστηρίζω βέβαια, ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἀγνοήσουμε τοὺς ἀνάπηρους καὶ τὶς μετριότητες, ἀλλὰ ἀντίθετα, θὰ πρέπει νὰ δείξουμε τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὰ προικισμένα παιδιά».

ΠΑΛΛΑΣ
ΣΗΜΕΡΟΝ 5.15—12.15
ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΒΟΛΗ
Ὁ ΜΠΡΟΥΣ ΛΑΪ
στὴν πρώτη ταινία τῆς χρονιάς
ΤΑ ΜΑΤΩΜΕΝΑ ΔΑΚΤΥΛΑ ΤΟΥ ΜΠΡΟΥΣ ΛΑΪ
ΕΓΧΡΩΜΟΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ 1978—79

ΠΙΚΟΛΟ
ΣΗΜΕΡΟΝ 5.30—12.30
Η ΤΙΤΑΝΟΜΑΧΙΑ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΔΟΝ
ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΕΓΧΡΩΜΟΝ
Ὁ διάσημος Ρῶσσος σκηνοθέτης
ΣΕΡΓΕΪ ΜΠΟΝΤΑΡΤΣΟΥΚ
παρουσιάζει ἕνα μνημειώδες μεγαλούργημα γιὰ τὸν ἀγῶνα τῶν λαῶν νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι, παρμένο ἀπὸ τὸ περίφημο βιβλίο τοῦ
ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΛΟΧΩΦ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΑΡΟΛΟΥ ΚΑΙ ΡΗΓΑ ΦΕΡΡΑΙΟΥ

ΣΙΝΕ ΟΜΟΝΟΙΑ
ΣΗΜΕΡΟΝ 6—12.30
Τὸ συνταρακτικὸ χρονικὸ τοῦ ἀγριώτερου πολέμου ποὺ γνώρισε ὁ κόσμος
ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ
ΧΡΩΜΑΤΙΣΤΟ
ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΜΠΑΡΝΤΟΝ
ΤΖΕΗΜΣ ΜΕΗΣΟΝ
ΤΖΩΡΤΖ ΣΚΩΤ
ΓΚΡΕΓΚΟΡΥ ΠΕΚ
Μουσική ΠΩΛΜΑΚ ΚΑΡΤΝΕΪ
Στίχοι, ΤΖΩΝ ΛΕΝΝΟΝ
Τραγουδοῦν οἱ μάγοι τῆς ΠΟΠ μουσικῆς
AMBROSIA — THE BEE GEES — DAVID ESSEX
BROTHERS JONSON — TINA TYRNER
καὶ 15 ἄλλοι ἀκόμα
ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

9. Τὰ Κ.Κ. τῆς Δυτ. Εὐρώπης ἀναγκάστηκαν νὰ κάμουν «ἀναθεωρήσεις»

ΝΑ ΠΑΜΕ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΤΩΝ 35 ΩΡΩΝ

Ὁ Λιονὲλ Ζοσπέν, ἐθνικὸς γραμματέας τοῦ γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ Κόμματος, μπαίνει στὴ συζήτηση περὶ σοσιαλδημοκρατίας, λενινισμοῦ καὶ τρίτου δρόμου ποὺ ἤδη πέρασε ἀπὸ τὴν Ἰταλία στὴ Γαλλία.

Τὴν στιγμὴ ποὺ ὁ Ἐνρίκο Μπερλίνγκουερ μᾶς ἀνακοινώνει ἀπὸ τὴν Ἰταλία ὅτι τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα τῆς χώρας του εἶναι «συντηρητικὸ καὶ ἐπαναστατικὸ» (!) δικαιολογημένα ἔχει τονισθεῖ ἀπὸ ὡρισμένους ἀρθρογράφους: «Νὰ χρησιμοποιοῦμε μὲ σύνεση τὶς λέξεις! Καὶ ἐπειδὴ ἡ λέξη «σοσιαλδημοκρατία», φαίνεται ὅτι εἶναι θῦμα «ὡρισμένων σοσιαλιστῶν» μιᾶς «ρητορικῆς δίκης ποὺ ὀφείλεται στοὺς κομμουνιστὲς θέλω μὲ τὸ κείμενο αὐτὸ νὰ συνθέσω τὰ τμήματά της.

Ὁ Ζὰκ Ζουλιὰρ δίνει σωστά, στὴ σχετικὴ συζήτηση, πολλὰ χαρακτηριστικὰ τῆς σοσιαλδημοκρατίας: μαζικὸ κόμμα ποὺ ἀναπτύσσεται σὲ συμβίωση μὲ τὸ συνδικαλιστικὸ καὶ συνεταιριστικὸ κίνημα, κυρίαρχη πολιτικὴ ὀργάνωση στὴν ἐργατικὴ τάξη ἀφήνοντας στὸ πλευρό του ἕνα περιθωριακὸ ἢ ἰσχνὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, θεωρία ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὶς ἀναλύσεις τοῦ Μάρξ (ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Μεγάλη Βρεταννία), ἀλλὰ γιὰ νὰ τὶς ἀπορρίψει τελικὰ κι' αὐτὲς ἢ νὰ τὶς κάνει μιὰ μυθολογία. Ὁ Ζὰκ Ζουλιὰρ ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ ΣΦΙΟ, ποὺ τόσες κριτικὲς δέχτηκε, δὲν ἦταν ἀκριβῶς ἕνα Σοσιαλδημοκρατικὸ Κόμμα.

Πρέπει, μαζί του, νὰ ἀπαντήσουμε στὶς κριτικὲς ποὺ κάνουν οἱ κομμουνιστές, οἱ ἀριστεριστὲς καὶ μερικὲς φορὲς οἱ σοσιαλιστὲς, ὅτι τὰ Σοσιαλδημοκρατικὰ Κόμματα εἶναι ἐργατικὰ κόμματα (πράγμα ποὺ παρεμβάλλει δυσκολίες στὴ θεωρία τοῦ γαλλικοῦ Κ.Κ. σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία εἶναι ἡ «ἐργατικὴ» φύση του ποὺ προστατεύει ἀπὸ λάθη....). Οἱ Βρεταννοὶ καὶ οἱ Γερμανοὶ ἐργαζόμενοι δὲν παραλληλίζουν καθόλου τὴν Θάτσερ μὲ τὸν Τζέημς Κάλλαχαν, τὸν Φρὰντς — Γιόζεφ Στράους μὲ τὸν Βίλλυ Μπράντ. Τὸ νὰ ἐξισώνουμε τοὺς Ἐργατικοὺς μὲ τοὺς Συντηρητικοὺς τοὺς Σοσιαλδημοκράτες μὲ τοὺς Χριστιανοδημοκράτες σημαίνει ὅτι ὑποθέτουμε πὼς ἡ βρεταννικὴ καὶ ἡ γερμανικὴ ἐργατικὴ τάξη ἔχουν ἐξαφανιστεῖ.

Τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ὅτι «ὁρισμένοι σοσιαλιστὲς ἀμφισβητοῦν πὼς γίνονται προδότες ὅταν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν Λένιν».

Στὴ χώρα μας, στὴ Γαλλία, κανένας δὲν περιφέρεται κοντὰ στὸ Μαυσωλεῖο. Στὰ 1920 καὶ οἱ μὲν, καὶ οἱ δέ, εἶχαν σίγουρα λόγους νὰ πιστεύουν πὼς εἶχαν δίκιο. Ἡ ἀδυναμία τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων νὰ ἐμποδίσουν τὸν πόλεμο τοῦ 1914—1918, ἡ διστακτικότητά τους μπροστὰ στὶς μεγάλες ἐπαναστατικὲς τάσεις τοῦ μεταπολέμου, αἰτιολόγησαν τοὺς κομμουνιστές. Ὁ καθαρὰ μειοψηφικὸς χαρακτήρας τῆς ἐπανάστασης τοῦ Ὀκτώβρη (στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικό), ὁ σεχταρισμὸς τῶν τμημάτων τῆς κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς καὶ ἡ διάσπαση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἔδωσαν δίκιο στοὺς σοσιαλιστές. Τὶ θὰ ἔκαναν στὴν Τούρ; (Σ.Σ.: Γαλλικὴ πόλη, ὅπου στὰ 1920 διασπάστηκαν οἱ σοσιαλδημοκράτες καὶ δημιουργήθηκαν τὸ κομμουνιστικὸ καὶ τὸ σοσιαλιστικὸ κόμμα). Στ' ἀλήθεια, δὲν ξέρω. Τὶ θὰ ἔκαναν στὴν Τούρ, τώρα, ἂν γινόταν κάποια ἱστορικὴ μεταστροφὴ καὶ διέθετα ὅλη τὴν μετέπειτα ἐμπειρία (μ' αὐτὸν τὸν λενινιστικὸ σοσιαλισμὸ ποὺ σαρώθηκε ἀπὸ τὸν σταλινισμὸ καὶ εἶναι ἀκόμη ἀνίκανος νὰ γιάνει) τὸ ξέρω καλά. Σχετικὰ μὲ τὸ μοναδικὸ κόμμα, τὶς ἐλευθερίες, τὴν δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, τὴ σχέση μεταξὺ τῶν μαζῶν καὶ τῶν κομμάτων, σχετικὰ μὲ τὶς μορφὲς τῶν πολιτικῶν καὶ συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων, οἱ σοσιαλιστὲς εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἱστορικὰ ἔχουν δίκιο. Τὸ καταδείχνουν οἱ ἀνοθεωρήσεις, ποὺ ἀναγκάστηκαν νὰ κάνουν τὰ Κ.Κ. τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου.

Κάθε συζήτηση θὰ εἶναι πάντα μιὰ γαμένη προσπάθεια; Δὲν τὸ πιστεύω. Ὠρισμένα κόμματα τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος ὀνομάζονται σοσιαλδημοκρατικὰ καὶ ἄλλα ὄχι. Ἱστορικὴ κληρονομιὰ μήπως; Ὄχι, ἀφοῦ στὴ Νότια Εὐρώπη ὑποθάλπουν, νομότυπα, δικτατορίες, ἀφοῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τῆς θάλασσας, στὰ ἰδιόρρυθμα πολιτικὰ τοπία τοῦ Τρίτου Κόσμου (ὅπου ἡ ἐργατικὴ τάξη εἶναι ἰσχνή), νέα κόμματα χρησιμοποιοῦν τὴ λέξη αὐτὴ σὰν σημαία ἢ τὴν ἀπορρίπτουν.

Ἡ λέξη ζεῖ τὴ δική της ἀπὸ ἐβδόλα ζωὴ ἔξω ἀπὸ τὰ ἱστορικά της κατακάθια (ἡ Γερμανία, στὸ τέλος τοῦ 19ου αἰώνα), μὲ τὸ ἰδεολογικό περιεχόμενό της, ὑποδηλώνοντας ἕνα κάποιο τύπο πολιτικῆς δράσης, σὲ ἐθνικὸ καὶ διεθνὲς πεδίο. Ὁ Ζὰκ Ζουλιάρ, ξεχνᾶ ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία δὲν εἶναι μόνο μιὰ ὀργάνωση, μιὰ ἀπεικόνιση τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ μιὰ πολιτική. Καὶ ὅτι εἶναι σημαντικὸ νὰ ποῦμε αὐτὸ ποὺ πιστεύουμε γι' αὐτήν.

Μοῦ φαίνεται ὅτι μποροῦμε νὰ κριτικάρουμε μιὰ πολιτική, ταυτόχρονα καὶ διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ γαλλικο Κ.Κ. δίχως νὰ κατηγορηθοῦμε ὅτι ὑποχωροῦμε μπρὸς σ' αὐτό. Ἐκεῖνοι, ποὺ στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ κινήματος, κριτικάρουν τὴν σοσιαλδημοκρατία (φυσικὰ, τὴ γερμανικὴ περισσότερο ἀπὸ τὴ σουηδικὴ), τὸ κάνουν γυρεύοντας ἕναν πιὸ αὐθεντικὸ σοσιαλισμό. Γιατὶ θὰ πρέπει, μὲ πρόσχημα νὰ μὴν ἐπικροτήσουμε τὸν Λένιν, νὰ ὑποστηρίξουμε τὸν Χέλμουτ Σμίτ; Ὑπάρχουν πιὸ ἐξαιρετικὲς ἐναλλακτικὲς λύσεις.

Ὅμως ἂς προχωρήσουμε κι' ἄλλο πρὸς τὴν καρδιὰ τῆς συζήτησης γιὰ νὰ προσδιορίσουμε τὶς λέξεις.... καὶ τὰ πράγματα. Ὁ Ζὰν Ντανιὲλ (Σ.Σ. διευθυντὴς τοῦ «Νουβὲλ Ὀμπζερβατὲρ») ἔγραφε σὲ ἄρθρο του: «Δὲν ὑπάρχει τίποτα καλύτερο νὰ κάνουμε σ' αὐτὴ τὴν Εὐρώπη τοῦ 1978, στὴν κατεύθυνση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐξέλιξης, ἀπὸ τὸ νὰ δανειστοῦμε αὐτὰ τὰ ρεφορμιστικὰ στάδια, ἡ κλιμάκωση τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, ἐκεῖνο ποὺ ὀνομάζεται σοσιαλδημοκρατία».

Σχετικὰ μὲ τὴν ἰδέα ὅτι οἱ ἐπαναστάσεις — στὶς ὀναπτυγμένες καπιταλιστικὲς χῶρες — θὰ γίνουν σταδιακά, δηλαδὴ μὲ μιὰ κλιμάκωση, λίγο ἢ πολὺ μεγάλη ριζικῶν μεταρρυθμίσεων, συμφωνοῦν ὅλοι (μὲ ἐξαίρεση τὴν ἐξτρεμιστικὴ Ἀριστερά): οἱ περισσότεροι σοσιαλιστές, ὁ κομμουνιστὴς ἱστορικὸς Ἐλενστάϊν, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἡ ἡγεσία τοῦ γαλλικοῦ ΚΚ ὑπόγραφε τὸ Κοινὸ Πρόγραμμα, στὰ 1972. Ὅταν τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα — καὶ ἐδῶ βρίσκεται τὸ ἱστορικὸ του πρόβλημα — ἀποφασίζει νὰ ἀρνηθεῖ τὶς μεταρρυθμίσεις (ἐκεῖνες ποὺ ἀπὸ κοινοῦ θὰ προσπαθοῦσαμε νὰ κάνουμε μετὰ τὸν Μάρτη τοῦ 1978), αὐτὸ δὲν γίνεται πρὸς ὄφελος τῆς «ἐπανάστασης», ἀλλὰ πρὸς ὄφελος τῆς κατεστημένης τάξης πραγμάτων.

Ὅμως, τὸ πρόβλημα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, στὶς πιὸ χαρακτηριστικὲς ἐμπειρίες της (Γερμανία, Μεγάλη Βρεταννία, ὄντας κατὰ τὴν γνώμη μου πιὸ περιθωριακὴ ἡ Σουηδία), εἶναι ὅτι «ἡ κλιμάκωση» δὲν δημιουργεῖται. Τὸ βρεταννικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα καὶ τὸ γερμανικὸ Σοσιαλδημοκρατικὸ Κόμμα κάνουν μεταρρυθμίσεις, δὲν ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια πολιτικὴ ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ Δεξιὰ στὶς χώρες τους. Ὅμως εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τὸ πέρασμά τους στὴν ἐξουσία, ἀκόμη καὶ ἂν διαρκεῖ, δὲν ἀλλάζει πραγματικὰ τὴν βρεταννικὴ ἢ γερμανικὴ καπιταλιστικὴ κοινωνία. Ἔτσι, ἡ σοσιαλδημοκρατία — ἀντίθετα ἀπὸ ὅ,τι ὑποστήριζε ὁ Ζὰν Ντανὲλ — εἶναι «μιὰ μὴ — κλιμάκωση» ρεφορμιστικῶν σταδίων.

Στὴν παλιὰ συζήτηση «μεταρρύθμιση ἢ ἐπανάσταση», ποὺ τάραξε τὸ ἐργατικὸ κίνημα, θὰ πρέπει νὰ εἰσαγάγουμε τὴν διάσταση τῶν μεταρρυθμίσεων ποὺ δὲν ἔγιναν. Γιατὶ τὸ νὰ κάνουμε πραγματικὲς μεταρρυθμίσεις, σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ σ' αὐτὸ τὸ στάδιο τῆς κρίσης του, σημαίνει ὅτι κάνουμε μιὰ ἐπανάσταση. Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι στὴ Γαλλία ἡ λέξη «μεταρρύθμιση» ἄλλαξε συνεχῶς ἔννοια γιὰ εἴκοσι χρόνια. Οἱ διαδοχικὲς «μεταρρυθμίσεις» στὶς κοινωνικὲς ἀσφαλίσεις, στὶς δημόσιες ἐπιχειρήσεις στὴν ἐκπαίδευση, δὲν ἦταν βήματα πρὸς τὰ πίσω, δὲν ἦταν κατακτήσεις τῶν ἐργαζομένων ἀλλὰ ἐπιθέσεις ἐναντίον τους. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀν θρώπων τῆς γενιᾶς μου νὰ μὴ βασίζονται στὶς λέξεις.

Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐπιθυμία τους νὰ βασίζονται στὰ πράγματα. Ἕνα παράδειγμα: πρέπει ἢ ὄχι νὰ πᾶμε πρὸς τὴν ἑβδομάδα τῶν 35 ὡρῶν; Πιστεύω πὼς ναί. Ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνικῆς, ἡ παραγωγικότητα τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ, τὸ ἐπίπεδο τῆς ἀνεργίας, ἡ ἀρχαιότητα τοῦ νόμου ποὺ ὁρίζει τὶς 40 ὧρες (ὁ γαλλικὸς καπιταλισμὸς ἔκανε τὴν παραχώρηση αὐτὴ πρὶν ἀπὸ 40 χρόνια περίπου!) ἡ θέληση νὰ ζήσουμε καλύτερα κάνουν αὐτὲς τὶς 35 ὧρες ἐργασίας ἕνα ἀναγκαῖο στόχο.

Πρέπει μήπως νὰ τὸ κάνουμε μὲ τὸν τρόπο ποὺ μᾶς ὑποδείχνει ὁ Ζὶλ Μαρτινέ, μ' ἕνα ἄρθρο του στὴ «Ματὶν» στὶς 7 Σεπτεμβρη 1978; «Ἂν θέλουμε νὰ ξαναγυρίσουμε σὲ μία κατάσταση πλήρους ἀπασχόλησης τῶν ἐργατῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ μειώσουμε αἰσθητὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐργασίας, δίχως νὰ μποροῦμε νὰ αὐξήσουμε ταυτόχρονα καὶ ἀνάλογα τὴν μάζα τῶν μισθῶν;

Ἀπαντῶ, μάλιστα. Ὁ σοσιαλισμὸς δὲν εἶναι πάντως ἡ θεωρία τῆς μερικῆς ἀνεργίας!

Ἕνα ἄλλο παράδειγμα: Πρέπει ἢ ὄχι νὰ ἐθνικοποιήσουμε; Πρέπει ἢ ὄχι στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ διατηρήσουμε τὸ Κοινὸ Πρόγραμμα; Ἀπαντῶ ναί. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἐθνικοποίηση ἐμπεριέχει τοὺς κινδύνους τῆς γραφειοκρατικοποίησης καὶ θὰ πρέπει νὰ πάρουμε προφυλακτικὰ μέτρα. Ὅμως, τὸ νὰ ἀφήσεις τὴν Πεσινὲ ἢ τὴν Ντασσὼ στὸ ἰδιωτικὸ κεφάλαιο, αὐτὸ δὲν θὰ ὁδηγήσει ποτὲ στὸν σοσιαλισμό. Πρέπει ν' ἀλλάξουμε τὴν κοινωνία γιὰ νὰ τὴ διαχειριστοῦμε καλύτερα, ἢ μήπως μποροῦμε νὰ τὴν ἀλλάξουμε; Ἡ ἀπάντηση στὸ παραπάνω ἐρώτημα ξεχωρίζει τὸν σοσιαλιστὴ ἀπὸ τὸν ρεφορμιστή. Καὶ θὰ ἔχουμε σύντομα τὴν εὐκαιρία, νὰ μιλήσουμε καὶ γιὰ ἄλλα παραδείγματα.

Ἡ προσωρινὴ καὶ «ἄλογη» ἀποτυχία τοῦ Μάρτη 1978 — ἂς κοιτάξουμε τὶς τελευταῖες τμηματικὲς ἐκλογὲς — ὁδηγεῖ τοὺς σοσιαλιστὲς νὰ ἀναρωτηθοῦν γιὰ τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτό. Πρέπει ἐπίσης νὰ ὁρᾶσουμε, γιατὶ ἡ κοινωνία μᾶς πιέζει ἀπὸ κάθε πλευρά. Τὸ νὰ εἴμαστε συγκεκριμένοι, αὐτὸ θὰ εἶναι μία ἀπαίτηση ἀπ' ὅλους μας. Ὅμως, γιὰ τοὺς σοσιαλιστές, «τὸ νὰ μιλᾶς πιὸ κοντὰ στὰ γεγονότα», δὲν σημαίνει ὅτι ὑποτάσσονται ἀπ' αὐτά.

ΑΥΡΙΟ: ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΤΡΙΤΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΣΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ.

Ἡ γέφυρα Νέφσκι στὴ Μόσχα. Στὸ βάθος διακρίνεται ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου

ΚΛΕΙΔΙΑ Σ' ΕΝΑ ΛΕΠΤΟ
ΕΠΙΣΚΕΥΑΙ ΑΝΑΠΤΗΡΩΝ ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΠΑΝΤΟΣ ΤΥΠΟΥ

τοποθετοῦμε σοῦστες ἐξωθύρας
ΑΝ ΚΛΕΙΣΤΕΙΤΕ ΕΞΩ
Τηλεφωνήσατε
220-666
ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ
ΝΙΚ. ΣΚΟΝΔΡΑΣ
ΜΑΙΖΩΝΟΣ 70
Παραπλεύρως
ΜΟΥΣΤΑΚΗ

ΡΕΞ
ΣΗΜΕΡΟΝ 5.15—12.15
Μία συγκλονιστικὴ περιπέτεια πάνω σ' ἕνα σύγχρονο κολοσσὸ τῶν αἰθέρων!
ΣΟΥΖΑΝ ΣΤΡΑΣΜΠΕΡΓΚ
ΠΗΤΕΡ ΓΚΡΕΗΒ
Αὐτὴ τὴν ταινία μὲ τὴν ἰλιγγιώδη περιπέτεια, καὶ τὴν δραματικὴ ἐξέλιξη σᾶς τὴν ἐγγυώμεθα ὑπευθύνως!
ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΝ ΑΠΟ 13 ΕΤΩΝ

ΚΟΝΚΟΡΝΤ ΣΕ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΠΤΗΣΗ
ΕΓΧΡΩΜΟΝ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ — ΤΑΞΙΔΙΑ — ΕΚΔΡΟΜΕΣ
ACHAIA TRAVEL & TOURS
Τώρα καὶ στὴν Πάτρα προσφέρομε
ΛΟΝΔΙΝΟ: ΔΡΧ. 11.350
ΠΑΡΙΣΙ: ΔΡΧ. 11.850
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ: ΔΡΧ. 13.790
ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ:
Ἀεροπορικὸ εἰσιτήριο μετ' ἐπιστροφῆς.
Πρόγευμα καθημερινῶς.
Ξενάγηση μὲ Ἕλληνα ξεναγό.
Μεταφορὲς ἀπὸ—πρὸς Ἀεροδρόμια ἐξωτερικοῦ
Πληροφορίες: Β. ΚΑΡΑΜΠΕΡΟΣ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 7 — ΠΑΤΡΑ
ΤΗΛΕΦ.: 271-205 καὶ 222-629

ΜΑΡΜΑΡΑ ΠΑΤΡΩΝ Α.Ε.
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΑΡΜΑΡΟΥ
ΝΕΕΣ ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΜΑΡ